

Terörle Mücadele Kanunu Karşısında Çocuklar: Neoliberal Ceza Politikaları Üzerinden Dost/Düşman Ayrımı

Arş. Gör. Gözde AYTEMUR*

Özet

Bu bildiri Terörle Mücadele Kanunu'nun çocuklara yönelik uygulamalarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çocuklara yönelik bu yasal uygulamalar medyada "Taş Atan Çocuklar" olarak bilinen şiddetli bir sokak hareketi üzerinden tartışılacak ve böylece toplumsal gerçekliklerin hukuki ve siyasi yapılanma üzerindeki etkisi ve bu kapsamda başlattığı tartışmalar anlaşılmaya çalışılacaktır. Söz konusu araştırmada yasa oluşumu ve değişimi sürecinde ceza hukuku uygulamalarını ve kamuoyunu şekillendiren başlıca aktör olan siyasal erkin çocuklara bakışı Carl Schmitt'in dost/düşman ayrımı üzerinden kavramsallaştırılacaktır. Bu bildiride temel varsayımımız şöyledir: Terörle Mücadele Kanunu, yapılış ve uygulanış sürecinde hukuki bir tarafsızlığın ve eşitliğin sonucu değil, aksine dost/düşman ayrımı üzerinden temellendirilmiş siyasal bir karardır. Bu siyasal kararın kökenleri hem etnik hem de sınıfsal ayrışmalarla beslenmektedir. Neoliberal politikalar ışığında çocuk ceza adaletinde gözlemlenen çatallaşma; bir yandan toplum içinde güven(siz)lik söylemi içinden sıfır tolerans politikasını meşru kılarken, diğer yandan yönetsellik mantığından hareketle cezalarda yumuşamalara, seçenek ceza uygulamalarına gidilmesine olanak sağlamaktadır.

Kısacası, bu tebliğde Terörle Mücadele Kanunu'nun çocukları içeren uygulamaları konusunda, siyasal erkin kendi iktidarını devam ettirmek ve/veya güçlendirmek için nasıl konumlandığını inceleyerek, devletin dost/düşman ayrımı üzerine kurulan zihniyetinin yeniden üretilme şekillerini ele alacağız.

Anahtar kelimeler: *Çocuk, ceza adaleti, terör suçu, neoliberal politikalar, hukuk*

* Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü

Giriş

1980 sonrası Türkiye, ekonomik modelini serbest piyasa ekonomisi yönünde değiştirerek dünya pazarına eklenmiştir. Bu ekonomik değişimin sonucu olarak sosyal devlet kamu hizmetlerinden kademeli olarak elini çekmiş, özelleştirme politikaları desteklenmiş ve serbest piyasa rekabeti ekonomiyi yönlendiren ana öğe olmuştur. Neoliberal politikaların, ekonomik değişmelerin bir uzantısı olarak siyasi, hukuki, toplumsal tüm alanlarda etkin bir biçimde kendini göstermesi, bugün ceza adaleti ve cezalandırma pratikleri üzerinden bir okuma yapmayı mümkün kılmaktadır. Bu bildiri ana amacımız, hukuk devleti ilkelerini temel alarak çocukların da öznesi olduğu Terörle Mücadele Kanunu'nu var eden ve devamını sağlayan zihniyeti neoliberal politikalar çerçevesinde açıklamaktır. Temel varsayımımız ise şöyledir: Terörle Mücadele Kanunu, yapılış ve uygulanış sürecinde hukuki bir tarafsızlığın ve eşitliğin sonucu değil, aksine dost/düşman ayrımı (Schmitt, 2006: 47) üzerinden inşa edilmiş siyasi bir karardır. Bu süreçte siyasi erk bir yandan demokrasi ve özgülleştirme söylemi oluştururken, diğer yandan iktidarı altına alamadıkları üzerinde daha baskıcı ve şiddetli ceza politikaları güdmektedir. Dolayısıyla tüm hukuk sistemi içerisinde bir istisna olarak algılanabilecek Terörle Mücadele Kanunu'ndan yargılanan çocukların, tam da istisna olmalarından dolayı sistemin işleyişini ele verecek çok önemli ipuçları taşıdığını düşünmek yanlış olmayacaktır, zira istisna halinde siyasi iktidar tarafından yaşanan hukuki metinler aslında bu politik sürecin en keskinleştiği ve belirginleştiği anı simgeler niteliktedir.

Terör, Çocuk Koruma(ma)¹ Kanunu'nun ne tarafına düşüyor?

Terörle Mücadele Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu kesişiminde devletin çocuğa bakışını ve “çocuğu korumak”tan ne anladığını çözümlenmeye kanun yapıcının hukuk içinde kurguladığı siyasi mantığı ve bu çerçevede

¹ Başlık için bakınız: Nihat TARİMERİ (2007). “Çocuk Koruma(ma) Kanunu”, SABEV, Ankara

geliştirdiği stratejileri ilgili kanunlara² getirilen değişiklikler çerçevesinde çözümlenmeye çalışacağız. Tüm bu süreci hukuki şiddetin en belirgin şekilde ortaya çıktığı ve terörle mücadele yasalarının temelini oluşturan Carl Schmitt'in dost/düşman (a.g.e.: 47) ayrımı üzerinden okuyacağız. Zira Schmitt'e göre, devlet siyaseti kamusal olarak tanımlanmış (a.g.e.: 49) ve “fiziksel öldürmeye dair gerçek olasılık taşıyan” (a.g.e.: 53) dost ve düşman ayrımı üzerine kurulmaktadır. Düşman, bireylerin kişisel olarak düşman belledikleri değil, topluluklara kolektif olarak düşman belletilen diğerlerini temsil etmektedir. “Önemli olan, siyasal düşmanın öteki, yabancı olmasıdır.” (a.g.e.: 47) Bu kamusal düşmanlığın billurlaştığı an ise egemenin devlet çıkarının, kamu güvenliğinin ve düzeninin tehlikede olduğuna karar verdiği andır. (Schmitt, 2002:14) 21. yüzyıl hukuk devletinde ise düşmanın ontolojik tehdidine son verilmesi Terörle Mücadele Kanunu ile devlet tarafından garanti altına alınmıştır, çünkü Günther Jacobs'un belirttiği üzere özel olarak düzenlenmiş düşman ceza kanunu vatandaşı toplumsal düzene yeniden dahil etmeyi değil, düşmanın varlığından doğan toplumsal tehlikeyi bertaraf etmeyi amaçlamaktadır. (Jacobs, 2008: 490) Böylece Türkiye'de hukuk devletinin yasaları çerçevesinde meşru düşman tayin etme sürecini çocuklar özelinde incelediğimizde üç kırılma noktası karşımıza çıkmaktadır.

Bu kırılmalardan ilki 20053 yılında uygulamaya giren Çocuk Koruma Kanunu'ndaki “çocuk” tanımıdır. Yasaya göre 18 yaşından küçük herkes çocuk olarak değerlendirilirken, bu başlığın altında iki çocuk tanımı geliştirilmektedir.⁴ İlk çocuk tanımı “*korunmaya ihtiyacı olan çocuk*”, ikincisi ise “*suça sürüklenen çocuk*”tur. (5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 2005: Madde 3a) İlk grup “*korunacak çocuk*”, yani “*korunmaya değer*” çocuğu, ikinci grup ise “*kanunla ihtilaf halinde olan çocuk*”, yani suça “*sürüklenmiş*” olsa da nihayetinde suç

2 Bakınız: “5532 sayılı “Terörle Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, kabul tarihi 15.07.2006 ve “6008 sayılı “Terörle Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, kabul tarihi 22.07.2010

3 Çocuk Koruma Kanunu'nun TMK mağduru çocuklar için önemi 2005'ten itibaren ulusal hukuk düzeninde referans verilebilecek bir düzenleme getirmesidir.

4 Çocuk Koruma Kanunu'na göre 18 yaşın altındaki çocuk olarak tanımlandığından, çalışmanın geri kalanında genç yerine çocuk kavramı kullanılacaktır.

işlemiş çocuğu ifade etmekte (İrtiş, 2009:401), böylece yasanın çocuk tanımındaki bu ikili tiplere “*korunmaya muhtaç çocuk*”un “*suça sürüklenen çocuk*”tan daha üstün görüldüğü hiyerşik bir yapı ortaya çıkmaktadır.

İkinci kırılma noktası, 2006 yılında Diyarbakır'da gelişen toplumsal olayların⁵ akabinde Terörle Mücadele Kanunu'na 12-18 yaşındaki çocukları kapsayan ve çocukların cezai yükümlülüğünü arttıran ibareler eklenmesiyle oluşmaktadır. Bu yasa değişikliğiyle Terörle Mücadele Kanunu'ndan yargılanan çocuklar ÇKK'da belirtilen iki çocukluk kategorisine de sokulamadıklarından tek başlarına bir kategori oluşturmaktaydılar. Terör suçuyla hukuki sürece girmek; onların büyüklere özgü koşullarda soruşturma geçirmelerine, “hukuki anlam ve sonuçlarını anlayamadıkları” (5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 2005: Madde 35) “terör” (3713 sayılı “Terörle Mücadele Kanunu, 1991: Madde 1) suçuyla Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri'nde yargılanmalarına ve çocuklar için öngörülen ceza indirimlerinden yararlanamamalarına neden olmaktadır.⁶ Böylece TMK mağduru çocukların mağduriyetleri esas olarak demokratik hukuk devleti bünyesinde yasalar aracılığıyla sistematik olarak uygulanan çifte ayrımcılıktan kaynaklanmaktaydı. Bailleau'nun Phillipe Ariès'ten aldığı tanımlamayla bu çocuklar hukuki anlamda, çocukluk kavramının var olmadığı Ortaçağ'da olduğu gibi “*minyattir yetişkinler*” (Ariès, akt. Bailleau, 2002: 405) olarak algılanmakta ve yargılanmaktaydılar. Diğer yandan, yetişkinler için bile oldukça ağırlaştırılmış koşulları içeren ve hukuki sürecin bitiminde de peşlerini bırakmayan terör sanığı ya da terör suçlusu olmak toplum içerisinde etiketlenmelerine (Goffman, 1975: 7) yol açmaktadır. Böylece TMK mağduru çocuklar aslında hayatları boyunca üzerlerinde taşıyacakları düşman damgasını yiyerek “*belirli toprak parçası üzerinde örgütlenmiş bir halkın siyasal statüsü*”nün (Schmitt, 2006:39), yani

⁵ Terörle Mücadele Kanunu'nun çocuklar açısından da sertleştirilmesi 2006 yılında Diyarbakır'da 14 PKK militanının kimyasal silahlarla öldürülmesi sonucu yapılan protestolarla gündeme gelmiştir. Bu protestolar sonucunda 28 Mart 2006'da Diyarbakır'da 5'i çocuk 10 kişi öldürülmüş, gözaltına alınan 203 çocuktan 91'i tutuklanmıştır. Olayın akabinde 29 Haziran 2006'da Terörle Mücadele Kanunu'na, 12-18 yaşındaki çocukları/gençleri kapsayan uygulamalar eklenmiştir. Bakınız: Serhat EREN (2009), “Kamuoyunun bu sessizliği!..”, **Güncel Hukuk**, Mayıs, s.20

⁶ Çocukların terör suçlusu olarak yargılanmalarına neden olan maddeler sayılı “Terörle Mücadele Kanunu”nun 2, 5, 7/2(a), 9, 13, 17 maddeleri ve 2911 sayılı “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu”nun 33(c) maddesidir.

devletin temel dayanaklarından birini oluşturmaktadırlar.

Son kırılma noktası olan 2010 Temmuz ayındaki yasal değişiklikler düşünüldüğünde yasada şeklen bir iyileştirilmeye gidildiği göz ardı edilmemektedir. Çocuklar İçin Adalet Çağrıcıları'ndan avukat Mehmet Uçum'un yasanın kabulünden hemen sonra ÇİAÇ'ın⁷ mail grubundan yaptığı yazılı açıklamaya göre, çocuklar soruşturma ve yargılama bakımından terör suçlusu statüsünden çıkarılmıştır. Terör suçları bakımından uygulanan %50 ceza arttırımı çocuklar için uygulanmayacaktır. Yasa dışı niteliğe dönüşen toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katıldığı için “örgüt üyesi olmadığı halde örgüt adına suç işlediği için örgüt üyesi gibi cezalandırma” çocuklar bakımından kaldırılmıştır. Zarar verici sonuç doğurmayan taş atma eylemini güvenlik güçlerine silahlı direnme sayan hüküm herkes bakımından kaldırılmış olup, 16-18 yaşındaki çocuklar için yasak olan üç yıla kadar cezalarda erteleme, iki yıla kadar cezalarda hükmün açıklanmasının geri bırakılması, bir yıla kadar cezalarda paraya çevirme gibi seçenek uygulamalar düzenlemeye girmiştir. Şartlı salıverilme açısından cezanın 3/4'ünü çekme şartı kalkmış, yerine adli suçlarda olduğu gibi 16-18 yaş çocuklar için 2/3'ünü, 12-15 yaş çocuklar için 1/2'sini çekme şartı getirilmiştir. Son olarak, üç kez disiplin cezası alan çocuğun şartlı salıverme hakkı ortandan kalkmayacaktır. (Uçum, 2010:1) Uçum'un vurguladığı değişikliklerden anlaşılmaktadır ki, yasa değişikliğiyle çocukların işledikleri fiiller artık terör suçuyla ilişkilendirilmemektedir. Bunun yerine, çocuklar bir fiil işlediklerinde ÇKK'daki soruşturma ve yargılama usüllerine tabii olacaklardır. Bu durumda, TMK mağduru çocukların yeni yasa döneminde “suça sürüklenen çocuk” kategorisinde tanımlandığını söylemek yanlış olmamaktadır. Yani, çocuklar yasa değişikliğiyle çocuk tanımı kapsamına girmiş, ancak hiyerarşinin yine “fail” tarafında kalmışlardır. Peki yasa değişikliğinden sonra kimi çocukların tahliye edilmemelerini, yeni çocukların göz altına alınmalarını ve tutuklamalarını hukuk

⁷ Çocuklar İçin Adalet Çağrıcıları farklı siyasi görüşlerden,, toplumun önde gelen kişilerinin yalnızca TMK mağduru çocuklar konusunda eyleme geçebilmek için kurulan sivil bir inisiyatiftir. 2010'da yasa değişince kendini feshetmiştir. Çocukların cezaevi sonrası rehabilitasyon süreçlerini takip etmek amacıyla Çocuklar İçin Adalet Takipçileri kurulmuş, ancak ÇİAÇ kadar etkin bir rol oynayamamıştır.

sosyolojisi bakımından nasıl değerlendirmek gerekmektedir?

Süren “düşman”lık

Diyabakır İnsan Hakları Derneği'nin 2011 Mayıs ayında yaptığı basın açıklamasına göre, TMK'da çocuklar açısından yapılan yasa değişikliğinden sonraki dokuz ayda 424 çocuk gözaltına alınmış ve 129 çocuk tutuklanmıştır. (“12 ayda 95 çocuk, son dört ayda 116 çocuk tutuklandı”, 2011) Yasa değişikliğinin ardından Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri'nde yargılanan çocuklar Türk Ceza Kanunu'nun “Kamu Barışına Karşı Suçlar” başlığında altında bulunan 220/6 (5237 sayılı “Türk Ceza Kanunu”, 2004) ve “Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar” başlığı altında bulunan 314/2 (5237 sayılı “Türk Ceza Kanunu”, 2004) maddelerinden tutuklu bulunmaktadır. Bu yasal hareketlilikten yola çıkarak diyebiliriz ki; siyasal erkin 1991 yılında Terörle Mücadele Kanunu yürürlüğe koymasından beri yasalar aracılığıyla sistematik bir biçimde ürettiği dost/düşman ayrımı, AKP iktidarı boyunca yapılan yasal değişikliklerle de devam ettirilmektedir. Bu durumda, %95'i kürt kökenli olan 4000 (Taş Atan Çocuklar(!?) Paneli-2 Etkinlik Raporu, 2010) TMK mağduru çocuğu da kapsayan devletin genel düşman söyleminin yıllar içinde belli bir devamlılık gösterdiğini söylemek yanlış olmamaktadır. Zira hukuksal çerçevede yapılan şekli düzenlemelerin toplumsal alanda sorunun çözümüne ya da sorunun anlaşılmasına yönelik etkisi toplumsal tansiyonu azaltacak kadar etkili olmamaktadır. Aksine yasal hareketlenmeler toplumsal gerçeklikte yaşanan iktidar çatışmaları üzerinden kurgulanmaktadır.

2006'da Diyarbakır'da yaşanan olaylardan sonra AKP'nin terör yasasına çocuklara yönelik maddeleri ekleyip 2007 seçimlerinde oy oranını %46,52'ye yükseltmesi (Yüksek Seçim Kurulu, 2007) ve sonrasında ileri demokrasi ve “Kürt Açılımı” politikasıyla 2010'da TMK mağduru çocukları “özgürlüklerine” kavuşturup 12 Eylül 2010 Anayasa Değişikliği Referandum'unda (Yüksek Seçim Kurulu, 2010) Tunceli hariç tüm Güneydoğu ve Doğu Anadolu illerinden evet oyu alması, 2011 seçimlerinde ise oy oranını %49.80'e (Yüksek Seçim Kurulu, 2011) yükseltmesi bizi AKP'nin bu belirsiz ama faydacı duruşu ve yönetim politikaları

üzerine düşünmeye itmektedir.⁸ Bir ağırlaşan, bir kaldırılan, sonra başka başlıklarda yine karşımızda bulduğumuz ceza yasaları bir yandan hükümetin güvenlik hususunda seçmen kitlesini memnun edecek popülist yaklaşımları benimsediğini, diğer yandan ise toplumsal muhalefetin ve şiddetin arttığı dönemlerde “*otorite eksikliğini*” (Garland, 1998:61) örtmek ve “*toplumsal alarmı*” (Bernuz Beneitez, 2007:265) dindirmek için hızlı ve baskıcı şiddet kullanımına “meşru” nedenlerle başvurduğunu gösterir nitelikler taşımaktadır.

Peki bu hızlı ve baskıcı şiddet kullanımının günümüz ceza sistemindeki rolü nasıl açıklanmalıdır? Foucault günümüzde ceza sisteminin ideal noktasını “belirsiz disiplin” olarak tanımlamaktadır. (Foucault, 2006: 331) Yani birey iktidar tarafından kılcallanmış iktidar mekanizmalarıyla öznelştirilerek (a.g.e.: 38,39) bireyin iktidara ve üretim güçlerine içselleştirilmiş, gönüllü katılımı sağlanmaktadır. Ancak yasalarla hedef alınan kitleye bakıldığında bu kitlenin hem sınıfsal açıdan hem de etnik açıdan neoliberal düzenin dışında kaldıkları gözlemlenmektedir. Cezalandırma politikalarının sertleşmesindeki ekonomik ve etnik temelleri Wacquant'ın (Wacquant, 1999:215) Amerika modeli üzerinde kurguladığı üç ana eksenle anlatmaya çalışacağız. İlk eksen toplumun sosyo-ekonomik olarak avantajlı olmayan kesimlerinde, Türkiye için bölgelerinde de denilebilir, geçici işlerin ve işsizliğin genelleşmesidir.⁹ (Wacquant, 1999:215) TÜİK verilerine bakıldığında, 2010 yılında işgücüne katılım oranı Türkiye genelinde %48,8 iken, bu oranın en düşük olduğu iller Diyarbakır (%31,8), Siirt (%33,3) ve Şanlıurfa'dır (%35,5). İşsizlik oranı Türkiye genelinde %11,9 iken işsizlik oranının en yoğun olduğu iller Adana (%19,1), Hakkari (%17,4), Van'dır (%17,2). (Türkiye İstatik Kurumu, 2011) Bu oranlar Türkiye'de istihdam yetersizliğinin ve işsizliğin kimi bölgelerde yoğunlaştığını göstermektedir. Diğer yandan belirtmek gerekir ki, 90'lı yıllarda Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğusu'nda

⁸ Yüksek Seçim Kurulu'ndan alınan verilere gümrük kapılarında verilen oylar dâhil değildir.

⁹ TMK'dan mağdur çocukların bulunduğu 32 ili belirtmek zorundayız, çünkü ekonomi istatistiklerinde karşımıza çıkan illerle benzerlik ilgi çekicidir. İller şöyledir: Adana, Ağrı, Ankara, Antalya, Aydın, Batman, Bingöl, Bitlis, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, Hakkâri, Hatay, Iğdır, İstanbul, İzmir, Karabük, Kocaeli, Malatya, Mardin, Mersin, Muğla, Niğde, Samsun, Siirt, Sivas, Şırnak, Tekirdağ, Tunceli, Urfa ve Van.

süren şiddetli çatışmalar ve bölgede ilan edilen olağanüstü hal nedeniyle bölgeden büyük şehirlere doğru yaşanan zorunlu göç kentlerin ekonomik, siyasal ve kültürel dinamiklerini derinden etkilemiştir. Zorunlu göçle şehirlere gelen ve büyük bölümü Kürt kökenli olan çocuklar/gençler hem ekonomik hem de siyasal birer aktör olarak kentlinin masum çocuk imajını yıkmışlardır. (Gürbilek, 2001: 45) Zaten 90'lı yıllarda göç edenler göç dalgasının sonuna denk geldikleri ve ekonomik yönden hazırlıklı olmadıkları toplu bir göçle zorlandıkları için hemşerilik ilişkilerinden de faydalanamamışlardır. Böylece, yoksulluğun kente daha sonra gelen kuşaklara aktarıldığı döngüsel bir ilişkiler sistemi olan *`nöbetleşe yoksulluk`* (Yılmaz, 2008:134) mantığı üzerine örgütlenen ilişkiler *`müebbet yoksulluğa`* (Yılmaz, 2008:136) doğru evrilmiştir. Ancak enformel piyasaya eklemenebilen Kürt kökenli göçmen gençler kapkaç, taciz, tiner, v.b. gibi adli suçlarla özdeşleştirilmeye başlamışlardır. 2000'li yıllara gelindiğinde ise; bu göçmen Kürt çocukları büyük kentlerde adli bir vaka olarak görülmekten ziyade devlete ve düzene yönelik bir politik tehditin faili olarak algılanmaktadırlar. (Darıcı, 2009:20)

İkinci ekseninde ise Wacquant ekonomik sıkıntılarla birlikte etnik farklılığında da kendini gösterdiği mekansal bir ayrışmadan bahsetmektedir. (Wacquant, 1999:215) Yukarıda bahsedildiği üzere, büyük şehirlere yapılan zorunlu göçler yeni bir ekonomik ve etnik aktörün hazırlıksız olarak ortaya çıkışına neden olmaktadır. Bu durumda kent yeni gelenlerle yerleşiklerin mücadele alanı haline gelmekte ve bu mücadele alanı iktidara kâr sağlamaktadır. Vatandaş yeni gelenler karışısında kendi rızası hatta arzusuyla iktidarın kontrolcü güvenlik politikalarını kabul etmektedir. Bu nedenle, medyada “taş atan çocuklar” çocuklar olarak bilinen TMK mağduru çocuklar öncelikle bir güvenlik sorunu olarak tanımlanarak İçişleri Bakanlığı Komisyonu'nda görüşülmeye başlanmıştır. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan 2006 yasa değişikliğinden önce *“Kadın da çocuk da olsa güvenlik güçlerimiz terörün masaları için gereken her türlü müdahaleyi yapacak”* diyerek güvenliğin ülkenin iç huzuru açısından tehlikeye atılmayacak bir unsur olduğuna dikkat çekmiştir. (“Çocuk da, kadın da olsa gereken müdahale yapılır”, 2006) Böylece neoliberal politikalar sonucu kent yoksulu ya *“politik öteki”* ya da *“asosyal suçlu”* olarak suç söyleminin öznesi olmaktadır. (Gönen,

2008: 94) Dolayısıyla siyasal erkin ürettiği suç söylemi kent yoksullarını kontrol edebilmek için bir araç haline gelmektedir. (a.g.e.: 98) Sınıfsal ve etnik anlamda arzu edilmeyenler hukuki uygulamalarla ve kapatma yöntemleriyle diğer sağlıklı vatandaşlardan ayrıştırılmaktadırlar.

Üçüncü eksen ise toplumun bu kesimi için kamusal harcamaların azaltılmasıdır. (Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, 2011:2) Zorunlu ihtiyaç olan su, elektrik, iletişim, sağlık hizmetlerinin özelleştirme politikaları çerçevesinde peş peşe zamlanması işsizlikle ya da sigortasız, düşük ücretlerle çalışan kişiler ve aileleri açısından toplumsal tansiyonu arttıran bir etken haline gelmektedir. TMK mağduru çocuklar açısından bakıldığında, 2008 yılında Adana Valisi İlhan Atış'ın yaptığı açıklama oldukça anlamlıdır: “ *İl İdare Kanunu'nun bana verdiği yetkiye dayanarak tespit ettiğimiz ailelerin yeşil kartını iptal ederek çocuğuna sahip çıkmasını sağlayacağız. Devletin koyduğu kurallara vatandaşlarımız uymak zorunda. Bunu ailelere tehdit olarak değil, çocuklarına bakmak zorunda olduklarını hatırlatmak için yapacağız. Devletimizin sağladığı bütün imkânları keseceğiz. Babalar kahvehanede zaman geçireceklerine çocuklarının kolundan tutup okula götürmesini istiyoruz. Analarımızın yüreğinin yanmasını istemiyoruz.*” (“Adana Valisi Atış'tan Provokasyon Tedbirleri”, 2008) Devletin üstlendiği kamusal hizmetler bir kamu görevlisi tarafından tehdit aracı olarak kullanılacak kadar keyfi kısıtlamalara gidilebilmektedir. Sosyal devlet anlayışında keyfi görünen bu uygulama neoliberal yönetim anlayışında bireysel sorumluluk kavramı içinde tartışılmaktadır. Artık birey rasyonel seçimler yapan, özgür, kendi seçimlerini yapan ve gerektiğinde o seçimlerin kurbanı olmandır. (Baillieu ve Cartuyvels, 2007) Kolektif sorumluluk bireye, TMK özelinde ise çocuğa ve devlet tarafından vatandaş olarak görülmeyen ailesine yüklenmiştir. Böylece, neoliberal politikalar kapsamında çocukların etnik olduğu kadar sınıfsal olarak da dost/düşman ayrımının tabii olduklarına söylemek yanlış görünmemektedir.

Sonuç

Terörle Mücadele Kanunu kapsamında çocuk ceza adaletinde gelinen nokta, ekonomik ve siyasal şartlar değişkenlik gösterdiğinde her çocuğu hedef alabilecek bir nitelikte olmasıdır. Böylece siyasal erk esasen nüfusunun %30'unu (Türkiye İstatistik Kurumu, 2010) oluşturan çocuklara bakışını dost/düşman ayrımının billurlaştığı TMK üzerinden kurgulamaktadır.10 Böylece, bir yandan toplum içinde güven(siz)lik söylemi içinden çocuklara karşı “*sıfır tolerans*” politikası sürdürülürken, diğer yandan son TMK değişikliğiyle cezalarda yumuşamalara, seçenek ceza uygulamalarına gidilmektedir. (Bailleau ve Cartuyvets, 2007: 20) Bu “çatallaşan” süreç neoliberal ceza politikaları açısından hem çocukları özneleştirerek disiplin yöntemini genelleştirmekte hem de egemenin “düşman” tavrını saklamayan hukuki uygulamalar aracılığıyla Türkiye'de iktidar mücadelesinin terör üzerinden şekillendirmektedir. Bu ceza politikaları Foucault'nun disiplin (Foucault, 2006: 316) dediği iktidar tipi dışında kalanları, yani terörle ilişkilendirilen ve sınıfsal açıdan kâr sağlamayan ve sağlamayacak çocukları toplum önünde damgalayarak devletin “*düşman*” üzerinden bekâsını mümkün kılmaktadır.

Kaynakça

Kitap:

FOUCAULT Michel (2006). “**Il faut défendre la société**”, cours au Collège de France 1975-1976, ed. Mauro Bertiani, Alessandro Fontana, Seuil Yayınları, Paris, 283 s.

GOFFMAN Erving (1975). “**Stigmate**”, Minuit, Paris

GÜRBİLEK Nurdan (2001). “Kötü Çocuk Türk”, Metis Yayınları, İstanbul,

10 31.12.2010 tarihli nüfusa dayalı kayıt sisteminden elde ettiği verilerine göre tr'nin toplam nüfusu: 73722988 kişidir. Bunun 25155889'u 0-19 yaş aralığındadır.

URL: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=39&ust_id=11
Son ziyaret tarihi: 15.11.2011

140 s.

TARIMERİ Nihat (2007). “Çocuk Koruma(ma) Kanunu”, SABEV, Ankara, 328 s.

Çeviri Kitap:

FOUCAULT Michel (2006). **Hapishanenin Doğuşu : Gözetim Altında Tutmak ve Cezalandırmak**, trad. par Mehmet Ali Kılıçbay, Imge Kitabevi, 445 s.

SCHMITT Carl (2002). “Siyasi İlahiyat”, çev. Emre Zeybekoğlu, Dost Yayınevi, Ankara, 77 s.

Derleme kitap içinde bölüm/makale:

BAILLEAU Francis et Cartuyvels Yves (2007), La justice pénale des mineurs en Europe : Entre le modèle welfare et inflexions néolibérales” in Francis Bailleau, Yves Cartuyvels (eds.), **La Justice Pénale des Mineurs en Europe : Entre modèle Welfare et inflexions néolibérales**, Harmattan, Paris, 7-19

BERNUZ BENEITEZ María José (2007), “La justice des mineurs en Espagne comme exemple d’un modèle de gestion des risques ? ” in Francis Bailleau, Yves Cartuyvels (eds.), **La Justice Pénale des Mineurs en Europe : Entre modèle Welfare et inflexions néolibérales**, Harmattan, Paris, 261-276

JACOBS, Günther (2008), “Yurttaş Ceza Hukuku ve Düşman Ceza Hukuku”, in Yener Ünver (eds.), **Karşılaştırmalı Güncel Hukuk Serisi 8 : Terör ve Düşman Ceza Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara

SCHMITT Carl (2006). “Siyasal Kavramı”, çev. Ece Göztepe, Metis Yayınları, İstanbul, 39-73

Makale:

BAILLEAU, Francis (2002). “La justice des mineurs en France ou l’émergence d’un nouveau modèle de gestion des illégalismes”,

Déviante et Société, 26(3), 403-421

DARICI, Haydar (2009). “Şiddet ve Özgürlük : Kürt Çocuklarının Siyaseti”,
Toplum ve Kuram, no : 2 (Güz), 17-41

EREN Serhat (2009). “Kamuoyunun bu sessizliği!..”, **Güncel Hukuk**, Mayıs
sayısı, 20-23

GARLAND, David (1998). “Les contradictions de la société punitive: le cas
britannique”, **Actes de la recherche en sciences sociales**, 124(1), 49-67

İRTİŞ, Verda (2009), “Comprendre la justice pénale des mineurs en Turquie.
Une attitude à la fois punitive et laxiste et l’expression d’une volonté
solidaire”, **Déviante et Société**, Vol. 33, no 3, 399-424

WACQUANT, Loic (1999), “Suitable Enemies: Foreigners and Migrants in
the Prisons of Europe”, **Punishment and Society**, 1(2), 215-222

URL:

[http://sociology.berkeley.edu/faculty/wacquant/wacquant_pdf/SUITABLENE
MIES.pdf](http://sociology.berkeley.edu/faculty/wacquant/wacquant_pdf/SUITABLENE
MIES.pdf)

YILMAZ, Bediz (2008), “Türkiye’de sınıftatı: Nöbetleşe yoksulluktan
müebbet yoksulluğa”, **Toplum ve Bilim**, no: 113, 127-145

İstatistikler ve Raporlar:

Av. Mehmet Uçum, “**6008 sayılı yasa ve TMK mağduru çocuklar**”,
Çocuklar İçin Adalet Çağrıcıları mail grubu, yayın tarihi: 25.07.2010

Taş Atan Çocuklar (!?) Paneli-2 Etkinlik Raporu, Çocuklar İçin Adalet
Çağrıcıları Mail Grubu, İstanbul, 22.04.2010, Gönderen: Gözde Aytemur

Türkiye İstatistik Kurumu, “**2010 İl düzeyinde temel işgücü
göstergeleri**”, rapor yayın tarihi 24.06.2011, en son ziyaret tarihi: 17.11.2011

URL: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8536>

Yüksek Seçim Kurulu, “**Gümrük kapıları hariç seçim çevrelerinde**

2011 milletvekili seçimi sonuçları”,en son ziyaret tarihi: 17.11.2011

URL:

<http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2011MilletvekiliSecimi/gumrukharic/gumrukharic.pdf>

Yüksek Seçim Kurulu, “**Anayasa Değişiklikleri Halk Oylaması Sonuç Tutanağı**”,en son ziyaret tarihi: 17.11.2011

URL: <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2010Referandum/KesinSonuc/Sonuc.pdf>

Yüksek Seçim Kurulu, “**Gümrük kapıları hariç seçim çevrelerinde 2007 milletvekili seçimi sonuçları**”,en son ziyaret tarihi: 17.11.2011

URL:

<http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2007MilletvekiliSecimi/gumrukharic/gumrukharic.pdf>

Kanunlar:

3712 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, kabul tarihi: 12.04.1991

5532 sayılı “Terörle Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, kabul tarihi: 15.07.2006

6008 sayılı “Terörle Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, kabul tarihi: 22.07.2010

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, kabul tarihi: 03.07.2005

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, madde 31, kabul tarihi: 26.09.2004

URL: <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, madde 220/6, kabul tarihi: 26.09.2004

URL: <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, madde 314, kabul tarihi: 26.09.2004

URL: <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, kabul tarihi 06.10.1983

URL: <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/641.html>

Gazete Haberleri:

“12 ayda 95 çocuk, son dört ayda 116 çocuk tutuklandı”, **Bianet**, 20.05.2011

URL: <http://bianet.org/bianet/insan-haklari/130144-12-ayda-95-cocuk-son-dort-ayda-116-cocuk-tutuklandi>

“Adana Valisi Atış`tan provokasyon tedbirleri ”, **Milliyet**, 28.10.2008

URL:<http://www.milliyet.com.tr/adana-valisi-atis-tan-provokasyontedbirleri/turkiye/sondakikaarsiv/29.05.2010/1009116/default.htm>

“Çocuk da, kadın da olsa gereken müdahale yapılır”, **Radikal Gazetesi**, 01.04.2006

URL: <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=183107>